

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1271133/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב מימון נהרי, הרב ציון לודאילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר אלעד זמיר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רות פורשנר ועו"ד רוני יחזקאל)

הנדון: השבת כספים שנויים במחלוקת, זכויות בתנאי הפרדה רכושית וכתובה כשעילת הגירושין והאשם בהם לא התבררו עד תום

פסק דין

לפנינו ערעור האישה (להלן: המערערת) על פסק דינו של בית הדין האזורי חיפה מיום ד' בניסן התש"ף (29.3.2020) שעניינו אי-חיוב האיש (להלן: המשיב) בכתובה, אי-חלוקת הבית שווה בשווה, אי-חלוקת איזון משאבים בהתאם לחוק יחסי ממון וחיובה בהשבת כספים מהכספת בסך מאה אלף ש"ח.

רקע

להלן תקציר עובדתי הרלוונטי למתן הכרעתנו:

בתאריך ו' בכסלו התשס"ג (11.11.2002) נישאו הצדדים זה לזה כדת משה וישראל, לשניהם אלו הם נישואין שניים. לצדדים אין ילדים משותפים. סכום הכתובה והתוספת הנקובה בכתובה עומד על סך שלושים ושניים אלף דולר.

הצדדים התגוררו בבית הרשום על שם המשיב, ובמהלך חייהם נערך בו שיפוץ בסך כולל של כמאתיים אלף ש"ח. למערערת דירה הרשומה על שמה.

בתאריך כ"ב באלול התשע"ז (13.9.2017) פתחה המערערת בבית הדין תיק תביעה לשלום בית ולחילופין לגירושין; התקיימו דיונים מספר שבהם נחקרו הצדדים בעניינים השנויים במחלוקת ביניהם; הצדדים הופנו ליועצת הנישואין הגב' לאה יוקליס, ובסיכום חוות דעתה המליצה זו לצדדים להתגרש. בתאריך כ"ג באלול התשע"ח (3.9.2018) התגרשו הצדדים בהתאם להסכמתם להתגרש והותירו את הנושאים השנויים במחלוקת ביניהם להכרעה לאחר סידור הגט.

התקיימו כמה דיונים, הצדדים הגישו את סיכומיהם לתביעות ההדדיות לאחר שהופנו למכון פוליקרף בהסכמתם, והתקבלה חוות דעת בנוגע לשאלות שנשאלו בהוראת בית הדין.

בתאריך ד' בניסן התש"ף (29.3.2020) ניתן פסק דין נשוא הערעור ובו מפורטים הנתונים העובדתיים ונימוקי מסקנתם כאמור לעיל.

טענות המערערת

להלן טיעונים מרכזיים של המערערת:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- א. שגה בית הדין בקביעתו כי יש לדחות את דרישת המערערת לחלוקת הזכויות הפנסיוניות בהתאם לחוק יחסי ממון בגין אי-העלאתה של דרישה זו בדיונים ולא בסיכומים.
- לטענת המערערת, כבר בכתב התביעה העלתה דרישה זו, בסעיף 30, ואף נפתח תיק לצורך מינוי מומחה. כמו כן טוענת שהנושא הועלה בדיון מיום כ"א במרחשוון התש"ף (19.11.2019). לדבריה, המשגה נבע מכעסו של בית הדין עליה במהלך אחד הדיונים.
- ב. שגה בית הדין בקביעה כי גם לולא נימוקו הנ"ל לא ברור מה היה השיתוף בין הצדדים.
- לטענתה, נכסים שנצברו במהלך חיי הנישואין הרי שהם שייכים לשני בני הזוג וזאת בהתאם לסעיף 5(א) לחוק יחסי ממון ואין צורך בכוונת שיתוף, מה גם שלטענתה היה שותפות ביניהם בחלוקת הוצאות הבית במשותף.
- ג. שגה בית הדין בקביעה שהמערערת הפסידה את הכתובה, קביעה שבה הסתמך על הנחות עובדתיות לא נכונות בקביעתו שמטרת המערערת הייתה לסחוט כספים מהמשיב ולא באמת לשלום בית.
- לדבריה, היא שהייתה מעוניינת בשלום בית כל הזמן ואילו המשיב סירב לשותף פעולה עם יועצת הנישואין שאליה הפנה בית הדין את הצדדים.
- ד. שגה בית הדין בקביעה כי המערערת נחשבת מורדת מתשמיש וממלאכות הבית.
- לדברי המערערת, המשיב הוא שמרד מתשמיש במשך כעשר שנים וביצע מעשה אוננות תוך כדי צפייה בסרטים פורנוגרפיים. המערערת ציינה להודאת המשיב המובאת בפרוטוקול הדיון מיום א' באייר התשע"ח (16.4.2018). לדבריה, הדבר פגע בה מאוד וכפי שציינן בית הדין קמא (שורה 194 לפרוטוקול ואילך). עוד ציינה למכתב אהבה ששלח המשיב אליה ליום הולדתה, כשלושה חדשים לפני שפתחה את תיק התביעה בבית הדין, וצירפה את המכתב לביסוס טענתה.
- ה. המערערת לא מרדה ממלאכות הבית, המשיב בחר לאכול בשולחן לבדו והיא פנתה אליו פעמים מספר בעניין זה.
- ו. לא התקיימו בה הכרזות והתראות כדי להיחשב מורדת כמבואר להלכה בטור ובשולחן ערוך (אבן העזר סימן ע).
- ז. גם אם נניח שיש ספק הרי היא מוחזקת בכתובה. המערערת ציינה פסקי דין בעניין זה.
- ח. שגה בית הדין בקביעה כי היא ניבלה את פיה. הקביעה אינה נכונה מה גם שאינה מהווה עילה להפסיד כתובה על פי ההלכה אלא במקללת וגם אז רק על ידי התראה.
- ט. שגה בית הדין בקביעה שעליה לשלם למשיב סך מאה אלף ש"ח מכספים שהיו בכספות.
- לדבריה, המשיב טען בתחילה לסך 175,000 שהיו בכספת ולאחר מכן תיקן דבריו לסך של 152,000 ש"ח. היא מציינת לפרוטוקול הדיון מיום א' באייר התשע"ח (16.4.2018). בנוסף טוענת כי הפער ביניהם קטן שכן המערערת הסכימה שהסכום היה 94,000 ש"ח ולדברי המשיב בסיכומיו 124,000.
- י. שגה בית הדין שלא איזן את דירת הצדדים, למרות היותה רשומה על שם המשיב, מאחר שנערכו בה שיפוצים במהלך הנישואים מכספים משותפים.
- לטענת המערערת, השתתפה בשיפוצים בסכומי כסף שקיבלה מירושה ומהכנסותיה החודשיות מקצבת שארים ומעבודות בסך כולל של כחמשת אלפים ש"ח לחודש. היא מציינת לפסיקה אזרחית בעניין זה.
- יא. שגה בית הדין בהסתמכות על תוצאות בדיקת הפוליגרף שעל פיה דחה את גרסתה בעניין הכספת והשתתפותה בהוצאות הבית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לטענה זו שני נימוקים: האחד, לא נערכו שאלות מקדימות כמקובל; השני, הבדיקה אינה אמינה. המערערת מציינת לסתירה לכאורה בשאלות הבודק, וכן כי לא נמצאה שקרנית ברוב השאלות האקוטיות, אדרבה נמצאת דוברת אמת בשאלת ההשתתפות בהוצאות, אלא שהתוצאה אינה חד־משמעית ביתר השאלות. היא מציינת כי הגישה בקשה לבית הדין האזורי לחקור את המומחה אולם בית הדין דחה את בקשתה. לטענתה הוצאו הכספים המשותפים על ידה מכיוון שהמשיב היה מבזבז אותם לצרכיו וכן הייתה צריכה כסף לטיפול שניניים.

לסיכום: המערערת עותרת לחיוב המשיב במלוא סכום הכתובה, לחלוקה שווה של הדירה וזכויות הפנסיה בהתאם לחוק וכן לחלוקת הכספים שהיו בכספת.

תשובות המשיב

להלן טענות התגובה המרכזיות של המשיב:

א. בית הדין צדק בקביעות שהובילו אותו למסקנה שבפסק הדין לאחר שהתברר לו כי המערערת שיקרה והוא אף הטיח זאת בפניה כשקרא לה לעברה "את משקרת".

המשיב מצייין לפרוטוקול הדיון מיום כ"א במרחשוון התש"ף (19.11.2019).

ב. המערערת לא הייתה שותפה כלל לא בשיפוץ הדירה, לא בכספים שהיו בכספות ולא בדירה שאת כולה רכש עוד לפני הנישואין.

המשיב מצייין כי ערך פירוט הוצאות וקבלות בעניין ההוצאות וההכנסות. עוד מצייין לפרוטוקול הדיון מיום א' באייר התשע"ח (16.4.2018) – לסתירות שנמצאו בדברי המערערת בטענתה להשתתפות בשיפוץ, וכי מכאן שהצדק עם בית הדין שקבע שהמערערת לא הוכיחה כלל שהשתתפה בשיפוץ הבית.

ג. הצדדים קיבלו עליהם בבית הדין את תוצאות בדיקת הפוליוגרף שקבעה במפורש שהמערערת משקרת ואילו הוא דובר אמת. לכן צדק בית הדין בהסתמכו על תוצאות הבדיקה.

ד. צדק בית הדין בקביעה כי המערערת היא שבגינה נוצר המשבר בנישואין משום שגנבה כספים של המשיב מהכספות ללא ידיעתו וזה היה 'הקש ששבר את גב הגמל', כדבריו.

ועוד: המערערת פתחה תיק תביעה לגירושין ולא לשלום בית. מי שמעוניין בשלום בית אינו מגיש תביעה לגירושין.

ה. המערערת היא ש'מרדה מתשמיש' ו'זרקה אותו מהמיטה' בטענה שבועט בה.

ו. המערערת 'זרקה' את המשיב מהבית ולא דאגה לאוכל ועזבה פעמים רבות את הבית.

ז. המערערת פגעה בשמו הטוב של המשיב כאשר השמיצה אותו בכולל בדברים שבינו לבינה.

ח. המערערת גנבה ממנו תכשיטים השייכים לו שהיו בכספת.

ט. למערערת דירה בבעלותה שאותה השכירה ונטלה את דמי השכירות לצרכיה.

י. הצדדים חיו בהפרדה רכושית מוחלטת: למערערת דירה משלה ולמשיב דירה משלו; לכל אחד מהם חשבון בנק עצמאי ואין להם חשבון משותף כך שיש לדחות טענתה לחלוקת זכויות פנסיוניות בהתאם לחוק.

לסיכום: המשיב עותר לדחות את הערעור על כל חלקיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הכרעת בית הדין

עמדת הרב מימון נהרי

נקדים ונאמר שבית הדין הציע לצדדים הצעת פשרה שעיקרה שהמערערת לא תשלם את הסכום שחויבה לשלם למשיב בסך מאה אלף ש"ח ושהמשיב ישלם למערערת סך עשרים וחמישה אלף ש"ח.

המשיב לא הסכים ודרש פסק דין, המערערת לא השיבה תשובה ברורה.

הרעיון המרכזי היה שיש צורך לפשר בגין טענות סותרות של הצדדים ללא הוכחה ברורה כאשר יש רגליים לחיוב המשיב בכתובה.

ברם בשל סירובו של המשיב שבנו ועיינו בחומר שבתיקי בית הדין האזורי – הכולל את כתב תביעה וכתב הגנה, פרוטוקולים והחלטות בית הדין ואת חוות דעותיהם של היועצת ושל מכון הפוליגרף שאליהם הופנו הצדדים – וכן בכתב הערעור וכתב התשובה.

לאחר העיון בחומר הנ"ל ולאחר שבית הדין שמע באורך רוח את טענות ומענות הצדדים הגענו למסקנה שיש לקבל חלקית את הערעור ולהורות שהמערערת פטורה מתשלום מאה אלף ש"ח שחויבה בפסק הדין. אולם עם זאת יש לחייבה בהשבת תכשיטי המשיב, כן חייב המשיב להשיב למערערת את הטבעת השייכת לה.

נימוקים

טענות המערערת כולן אינם מבוססות פרט לעניין חלוקת זכויות הפנסיה של הצדדים בהתאם לחוק יחסי ממון. טענה זו – יש בה כדי אחיזה שכן בית הדין הסתמך על כך שהמערערת לא תבעה זאת בדיונים, אך מעיון בכתב התביעה עולה כי המערערת ביקשה זאת בסעיף 30 לכתב התביעה.

אומנם כן, בית הדין בנימוקי פסק הדין נשוא הערעור הסתמך על נימוק נוסף וכתב:

גם ללא האמור לעיל יש לדחות את בקשת האישה בעניין האקטואר לאור הנאמר בדיונים בקשר להתנהלות הרכושית של הצדדים – המעלה תהיות רבות על הצורך באקטואר: האם יש לצדדים רכוש משותף, כיצד והאם בכלל היה שיתוף רכושי בין הצדדים? החשבונות של הצדדים היו נפרדים ועוד. ודי לחכימא.

משכך בית הדין לא רואה צורך להיכנס לדיון זה ודוחה את בקשת האישה למינוי אקטואר.

ברם החוק קובע שיש לחלק את זכויות הצדדים גם כאשר יש חשבונות נפרדים ואין להם רכוש משותף הרשום על שמם וכפי שנקבע בסעיף 5(א) לחוק.

בין כך ובין כך, זכויות אלו שלא התבררו צריכות להיות מקוזזות מסכום הכתובה שתובעת המערערת שהרי בית הדין אינו נותן 'כפל זכויות' לאישה כידוע.

בנוסף: טענתה בעניין בדיקת הפוליגרף – יש להתחשב בה שכן הגישה בקשה לבית הדין קמא לחקור את המומחה אך לא קיבלה את יומה בעניין זה.

זאת ועוד: בשאלות שנשאלה המערערת לאימות גרסתה באשר לתכולת הכספת ולשיפוץ הדירה נשאלה המערערת שלוש שאלות והשיבה עליהן:

בשאלה 1 נשאלה: "האם מסרת לבעל מעטפה עם כסף ומעטפות אלו הוכנסו לכספת?" המערערת השיבה:

"כן". בסיכום ממצאי הבדיקה נכתב באשר לשאלה זו: "לא אובחנו תגובות חד-משמעיות המצביעות אמירת שקר או אמת בתשובת הנבדקת לשאלה הרלוונטית 1."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשאלה 2 נשאלה המערערת: "האם שמת בכספת של הבעל מעטפות עם דולרים בסך 200,000 דולר?" ובשאלה 3 נשאלה: "האם השתתפת בשיפוץ הדירה של הבעל?" לשתי השאלות השיבה המערערת: "כן". ובבדיקת תשובות אלו נמצא כי המערערת דוברת אמת.

תוצאות בדיקות שאלות אלו הן משמעותיות ומהוות חיזוק לגרסת המערערת שלפיה היו לה כספים בכספת של המשיב.

בתשובה לשאלה מה היה בתכולת הכספת נמצאת המערערת דוברת שקר ואילו ביתר השאלות לא נמצא ממצא חד־משמעי.

העולה מהאמור הוא שטענת המערערת כי אכן נטלה כספים מהכספת של המשיב אולם הם היו מכספים משותפים – אינה סותרת כלל לתוצאות מכון הפוליגרף ואדרבה אלו מחזקות משמעותית את גרסתה שהכספים היו משותפים כאמור בתוצאת בדיקת שאלה 2.

כמו כן תוצאות בדיקת הפוליגרף מחזקות את גרסתה כי השתתפה בשיפוץ. נכון ואומנם שגם המשיב נמצא דובר אמת בתשובתו לשאלה זו שנשאל, אך אי אפשר להוציא מהמערערת המוחזקת בכספים והטוענת כי אכן השתתפה בהוצאות השיפוץ ובהפקדת כספים לכספת של המשיב.

לסיכום: גרסת המערערת בעניין השתתפותה בהפקדת כספים בכספת המשיב וכן בהוצאות השיפוץ אינה נסתרת מתוצאות בדיקת הפוליגרף ואדרבה יש מחלק מהם חיזוק לגרסתה.

כמו כן יש להתחשב בטענתה בעניין הכתובה מאחר שלפנינו חוות דעתה של יועצת הנישואין שאליה הופנו הצדדים שבה נאמר שהמשיב משדר חוסר אמינות וכי הוא שביקש להפסיק את הטיפול. לחוות דעת זו יש לתת משקל מאחר שבית הדין הפנה את הצדדים אל היועצת כדי לברר עם מי הצדק.

עוד יש לתת משקל לטענת המערערת כי נגעה מהתנהגות המשיב במעשה אוננות תוך צפייה בסרטים פונוגרפים, ומי יתקע לנו שכוחה של טענה זו אינה שוות ערך לטענת המשיב ש"הקש ששבר את גב הגמל" במערכת הנישואין בגין שגנבה את כספו?

נציין, שבית הדין קמא העיר את תשומת ליבו של המשיב בדיון שהתקיים מיום א' באייר התשע"ח (16.4.2018) – ראה בפרוטוקול (שורה 194 ואילך):

בית הדין: להיכנס לחדר ולאונן זה לא פגיעה באישה?

הבעל: זה בגללה.

בית הדין: זה מותר?

הבעל: למדנו את הסוגיה הזו בכולל ואומנם אין היתר פורמלי אך יש תנאים מקילים.

בית הדין: אין דבר כזה.

הבעל: אין לאף אחד סמכות לומר שמותר, אך יש תנאים מקילים.

עד כאן מפרוטוקול הדיון המצביע באופן ברור שיייתכן שטענת המערערת בעניין זה – יפה כוחה. תשובות המשיב אינם מכילות מאומה, ויש בהם מן החוצפה כלפי בית הדין.

גם טענתו [בביה"ד הגדול בנוגע לעילות הגירושין] שנשמע לעצת הרה"ג א' שליט"א, אין בה ממש, שכן ברור שהמשיב לא שטח בפניו את מעשיו הקלוקלים כלפי המערערת וגם לא נשמעו טענות המערערת בפניו, כך שהמשיב אינו יכול להיתלות בעצם מרידתו במערערת במעשים כה מגונים באילן גדול.

כמו כן יש לתת את הדעת גם על טענת המערערת שהשתתפה בשיפוצים. וכפי שנראה מחוות דעתו של מכון הפוליגרף, תשובתה לא הוכחה ושני הצדדים נמצאו דוברי אמת אליבא דהמומחה במכון הפוליגרף – מה שמטיל ספק באמינות חוות הדעת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנסיבות מקרה זה שבו טענות הצדדים אינן מוכחות והואיל שגם בנושא הכתובה יש צדדים לכאן ולכאן, כיוון שהצבענו על נתונים עובדתיים שיש לתת עליהם את הדעת ושקשה לעמוד על אמיתתם, אשר על כן יש לכפות על פשרה כנפסק בתשובת הרא"ש (כלל קז) והובא להלכה בטור ובשולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ה) בזו הלשון: "יש כח לדיין לעשות דין כעין הפשרה במקום שאין הדבר יכול להתברר, ואינו רשאי להוציא הדין חלוק." ובטעם הדבר, ראה בתשובת הרא"ש ובמפרשי השולחן ערוך, ואין כאן מקום להאריך.

המעייין היטב במקרה דנן יראה נכוחה כי אכן קיים קושי אמיתי לעמוד על קושט דברי אמת מי מהצדדים צודק, ובנסיבות אלו לא נותר אלא להכריע על דרך הפשרה הקרובה לדין.

שיקולינו בפשרה הם שכל אחד מוחזק בכספו. בית הדין קמא המכיר את הצדדים היטב במשך תקופה ממושכת במהלך דיונים רבים הגיע למסקנה שיש לפשר ולהסתפק בתשלום שהמערערת תשלם למשיב סך מאה אלף ש"ח וכן שהפסידה כתובה. יש לתת משקל לקביעותיו, ברם מאחר שהתברר לנו לאחר בדיקה לעומק את הנתונים שהבאנו, נראה שהדרך לפשרה היא שכל אחד מוחזק בטענתו ואין להוציא כספים מהאחד למשנהו.

אסמכתה לנימוקנו מצאנו בדברי הרמב"ם (פרק ד מהלכות גזלה ואבדה הלכה יא) שכתב:

וכן הטוען את חברו שנכנס לביתו וגזלו כלים, והוא אומר "דרך משכון לקחתים בחוב שיש לי אצלך", ובעל הבית אומר "אין לך בידי כלום" – אף על פי שהודה [– המלווה] שמשכנו שלא ברשות, והואיל ואין שם עדים שמעידים שגזל הרי זה נשבע וגובה חובו מן המשכון, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, והואיל והוא נשבע ונוטל הרי זה נשבע בנקיטת חפץ וכמו שיתבאר בהלכות טוען.

מקור הדין במשנה במסכת שבועות (דף מ ע"ב), וראה (הלכת גדלה ואבדה שם) במגיד משנה ובלחם משנה. וכן נפסק בטור ובשולחן ערוך (חושן משפט סימן סד סעיף טו) אלא שבשולחן ערוך השמיט טעמו של הרמב"ם.

ולכאורה יש ללמוד מדין זה לתפיסת המערערת מכספי המשיב שהיו בכספת, שיש לראותה כתפיסה לצורך הבטחת חיובי הכספיים של המשיב (כמשכון שתופס בעל חוב מנכסי הלווה, וכן כתפיסה לטענתה שהכספים שבכספת היו משותפים) – אם בשל טענתה בהשתתפות בשיפוצים ואם בשל טענתה בעניין חוב הכתובה – והיא מוחזקת בכספים הללו וטוענת מכוח 'מגו' שיכולה הייתה לומר שלא היו דברים מעולם או "לקחתי את הכספים לגביית חובות מהמשכון", וכמו בהלכה זו שהמלווה הטוען לחוב שגבה משכון מבית הלווה – אף שנטלו באיסור מן התורה – נאמן מכוח 'מגו'.

קל וחומר משיש לה מוחזקות בחלק מהכספים שהיו בכספת האיש שהיו מעורבים בכספים שלה, וגרסתה מקבלת חיזוק בתוצאות בדיקת הפולגרף.

זאת ועוד: ראה בספר התרומות (כרך ב שער מט חלק יב סעיף ג) שכתב:

ועל כל זה שנאמן הנגזל על הגזלן, ואין כח לגזלן לומר "בחובי תפסתיו" – יש לעיין אם יצטרך שיהיה הכלי נראה ועומד בידו. ומסתברא שכל דיני שמועות הללו מיירי בשראה, אבל לא ראה – מתוך שיכול לומר "החזרתיו לך" יכול לומר "לקוחין הן בידי" או "בחובי תפסתיו". ועובדא דגאון שהביא הרב [– הרי"ף] אינו אלא כשראה [...] וכן ב'נסכא דרבי אבא' שאפילו שאפילו בגזלן גמור – אם לא ראה, נאמן לומר "החזרתיו", ומצי למימר "אין, שקלי, ודידי שקלי".

וראה שם בגידולי תרומה (אות ג) שסיכם את שלוש שיטות הפוסקים בדין זה. ובש"ך (חושן משפט סימן צ ס"ק כד) פסק כוותיה דבעל התרומות.

וממוצא דבר אנו למדים מדבריהם שכל עוד תפיסת המערערת לא נעשתה בפני עדים, יש לה נאמנות לטעון ב'מגו' ד'לא היו דברים מעולם' או ד'החזרתיו'.

ואף על פי שתפיסתה לעניין חוב כתובה שעדיין לא התבררה בבית דין לא נחשבת תפיסה גמורה, שכן כתובה לא ניתנה להיגבות מחיים, מכל מקום ידועה מחלוקת הפוסקים אם חוב הכתובה חל על הבעל עם חתימתו על

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הכתובה במעמד החופה אלא שמועד הפירעון הוא בגירושין או במיתתו, או שהחוב חל במועד הגירושין. וראה לעניין זה בפסק דין של ראב"ד דנתניה הרה"ג שניאור פרדס שליט"א (בתיק מספר 1/119921, פורסם) מיום כ"ט באייר תשע"ט (3.6.2019) שם אסף את כל הדעות בעניין זה. ברור שלמערכת, מכוח תפיסתה בכספי המשיב, זכות טענת 'קים לי' כפוסקים הסוברים שחוב הכתובה חל על הבעל כבר במעמד החופה.

וראה עוד בעניין תפיסה לאחר שנולד הספק באורים ותומים (סימן כ), בקיצור תקפו כהן בעניין הצורך בטענת ברי ודררא דמונא; בנתיבות (סימן כה), בחזון איש (חושן משפט סימן ז אות י) ועוד. ואין כאן מקום להאריך.

לאמור: למערכת זכות טענה להמשיך ולהחזיק בכספים המוחזקים בידה מכוח טענות חוב המשיב ממה שהשתתפה בהוצאות שיפוץ הבית בסך כמאה ושלושים אלף ש"ח כפי שציין בית הדין קמא בפסק דינו מושא הערעור וכן בחוב הכתובה. אין להוציא ממוחזקות זו ללא ראיות ברורות וכמבואר בפוסקים.

מסקנה

לאור האמור יש לפסוק כדלהלן:

- א. הערעור מתקבל חלקית.
- ב. המערכת פטורה מתשלום כל שהוא למשיב.
- ג. כל צד ישיב למשנהו בתוך שבעה ימים את התכשיטים שלקח.
- ד. אין צו להוצאות משפט ועל המזכירות להשיב את כספי הערבות למערכת בהתאם לנהלים.

הרב מימון נהרי

דעת הרב ציון לודאילוז

- לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי מיום ד' בניסן התש"ף (29.3.2020) הכולל את ההכרעות דלהלן:
- א. האישה – המשיב פטור מלשלם לאישה את כתובתה.
  - ב. הדירה שייכת למשיב בלבד, והאישה לא זכאית לקבל תשלום כל שהוא בעקבות השיפוץ שנעשה בדירה במהלך הנישואין.
  - ג. לא ימונה אקטואר לשומת הזכויות של הצדדים מאחר והאישה לא זכאית בנסיבות התיק לחלוקת איזון המשאבים בשווה.
  - ד. האישה חייבת להשיב למשיב סך של מאה אלף ש"ח בעבור הכספים שלקחה מהכספת השייכת לאישה – המשיב.

על כל ארבע ההחלטות הנ"ל הוגש הערעור שלפנינו, ונדון בהן אחת לאחת.

א. הפטור מתשלום הכתובה

כאמור בית הדין האזורי פטר את המשיב מתשלום הכתובה, ונגד זה טוענת המערכת.

עילת הערעור בעניין זה – עיקרה הוא שבית הדין שגה בניחוח האירועים והגיע למסקנות עובדתיות לא נכונות. בפי המערכת שלל טענות נגד מסקנות אלו, שבכללן רצונה הכן (טרם הגירושין) בשלום בית והטענה שהיא לא מרדה בבעלה לא במלאכה ולא בתשמיש, ועוד.

לדעתי, מאחר שמדובר בערעור על קביעות עובדתיות של בית הדין האזורי יש לדחות את הערעור בעניין זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כפי שהבעתי את עמדתי בעניין זה בכמה פסקי דין ביושבנו בערכאת הערעור, הסמכות וההצדקה החוקית וההלכתית להתערב בקביעת עובדתיות של בית הדין האזורי מצומצמת למקרים בודדים וחריגים שבהם הטעות בולטת ביותר. על דרך הכלל, אין מקום להתערבותנו במרביתם המוחלט של הערעורים נגד קביעות עובדתיות, וככל שנבקש לעשות זאת – עלינו לדון בתיק מראשיתו כאילו הונח לפנינו לדיון ראשון, ולא להישען על פרוטוקולים ועל מסמכים שבתיק בלבד. מכל מקום, נסיבות התיק ועילות הערעור בעניין זה לא מצדיקות את התערבותנו.

תקנה קלה לתקנות הדיון קובעת שרק כאשר מדובר ב'טעות הנראית לעין בקביעת העובדות' רשאי בית הדין הגדול להתערב בהכרעותיו של בית הדין האזורי. לא הוכחה טעות שכזו בנסיבות התיק.

ב. איזון משאבים

בית הדין האזורי דחה בפסק הדין נשוא הערעור את בקשת האישה למינוי מומחה (אקטואר) לצורך עריכת איזון משאבים. המערערת טוענת כנגד זה שנימוקי בית הדין לדחיית התביעה אינם מובנים ושואלת מדוע הצדדים שונים מכל בני זוג אחרים.

לאחר העיון בחומר שבתיק, לדעתי, יש להחזיר לבית הדין האזורי שיבהיר וינמק מדוע בנסיבות התיק איבדה המערערת את זכותה החוקית (שלעניות דעתי היא גם הלכתית בנסיבות הזמן הזה) לאיזון המשאבים שנצברו במהלך הנישואים – בהעדר הסכם ממון או הסכם כתוב אחר המסדיר את חלוקת המשאבים שנצברו במהלך הנישואין בדרך אחרת מהמקובל – ואם יהיה צורך, יקיים דיון בנושא בשמיעת הצדדים והוכחותיהם.

בית הדין הנוכחי כערכאת ערעור לא יחליף את בית הדין האזורי בקיום דיון ממצה בעניין זה, ורק לאחר הבהרת בית הדין האזורי יכריע בדרישה זו, שכן בפסק דין מושא הערעור ובפרוטוקולי הדיון לא מצאנו שהתקיים דיון ממצה בעניין זה על כל חלקיו.

הנימוק הראשון שנתן בית הדין לדחיית התביעה הוא שהאישה לא ביקשה מתחילת ההליך תביעה לאיזון משאבים, ו'נזכרה בכך' רק בשלב מאוחר של ההליך, כשהעלתה את תביעתה זו בסיכומים בלבד. (יש לי להניח שכוונת כבוד בית הדין היא שהעדר תביעה כמוהו כוויתור מפורש על זכות זו, אף שיש מקום לדון בזה, ואין כאן מקום להאריך).

אולם, המערערת הצביעה בפנינו על סעיף 30 בכתב התביעה, שבו אכן דרשה מפורשות לאזן משאבים כפי המקובל ולמנות מומחה אקטואר לצורך זה.

אומנם בית הדין הוסיף נימוק שאינו ברור לי, וזו לשונו:

גם ללא האמור לעיל יש לדחות את בקשת האישה בעניין האקטואר לאור הנאמר בדיונים בקשר להתנהלות הרכושית של הצדדים – המעלה תהיות רבות על הצורך באקטואר: האם יש לצדדים רכוש משותף, כיצד והאם בכלל היה שיתוף רכושי בין הצדדים? החשבונות של הצדדים היו נפרדים ועוד. ודי לחכימא.

יש לנו להניח שכוונת בית הדין האזורי בנימוק זה היא שהייתה כאן הסכמה מכללא להפרדה רכושית שלא מזכה באיזון המשאבים.

אך לדעתנו הדברים צריכים להתברר בהליך שיפוטי כרגיל, כיוון שאין כאן הסכם ממון המצביע על הפרדה רכושית, ולא ברור שדי לצורך זה באומדנה בעלמא ומבלי לקיים על זה דיון כהלכתו. זוהי תביעה ממונית ככל תביעה אחרת – ואף שהיא לא הוזכרה בש"ס ובפוסקים, וככל תביעה ממונית אחרת שהתחדשה בדורות מאוחרים יותר – וצריך לדון בה ככל דיון ממוני אחר. וברור לי שלא 'די ברמיזא' בעלמא לדחותה – ודי לחכימא.

ובכן, לדעתי יש להחזיר את זה לבית הדין האזורי שישמע טענות ומענות בעניין זה ובמידת הצורך יקיים הליך של הוכחות, ורק לאחר מכן תוכרע השאלה אם יש לאזן בנסיבות נישואי הצדדים, את המשאבים שנצברו במהלך נישואיהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לקביעה זו יש השלכה גם על שני הסעיפים הבאים, ולכן הוקדמה לכאן.

ג. תביעת האישה לזכויות בדירה

המערערת טענה שאומנם שהדירה היא של המשיב בלבד ורשומה על שמו אבל מאחר שכבני זוג הם ערכו בדירה שיפוץ משמעותי (לטענתה, מכספים משותפים), הרי שהיא הייתה לשותפה בדירה וזכאית לקבל את מחציתה (מה שקרוי 'שיתוף ספציפי'). המשיב לעומתה טען שכל השיפוץ נעשה מכספו בלבד.

בית הדין האזורי דחה את התביעה לזכות במחצית הדירה.

באשר לתביעת האישה לזכות במחצית מהדירה אנו מצטרפים לכבוד בית הדין האזורי ולדעתנו אין מקום לזה בנסיבות התיק, שוודאי שלא הוכחה בו כוונת שיתוף ספציפי כלשהי, ולכן יש לדחות חלק זה של הערעור. אולם באשר לזכות כספית בעקבות השיפוץ, שלטענת המערערת נעשה גם מכספים שלה, יש לבעל דין מקום לחלוק, וכדלהלן:

בית הדין האזורי לא הכריע באופן חד-משמעי בשאלה העובדתית, אם לקבל את גרסת האישה שהשתתפה מכספיה שלה בשיפוץ או את גרסת המשיב שכל השיפוץ היה מכספיו שלו בלבד. תוצאת בדיקת הפוליוגרף לא הייתה חד-משמעית. בית הדין העניק לאישה סכום מסוים (שאינו נקוב) בעבור השיפוץ בפוטרו אותה מלהחזיר למשיב את כל הכספים שלקחה מהכספת, שבמקומם הסתפק רק במאה אלף שקל. בלשון פסק הדין:

תביעת האיש לקבל את הרכוש שהיה בכספת שלו מתקבלת, יש לקזז מסך זה סך מסוים לפני משורת הדין בגין השתתפות האישה בעניין השיפוץ כעולה מבדיקת הפוליוגרף. על האישה להעביר לאיש סך של 100,000 ש"ח [...]

הכרעה זו של כבוד בית הדין האזורי, טעונה ביאור בתרתי, הן בשאלת זכותה של האישה לקבל החזר על ההשקעה הכספית והן בזכותה לקבל חלק יחסי מההשכחה שנבעה מהשיפוץ.

באשר לזכותה בהשכחה שנוצרה בעקבות השיפוץ – לכאורה ככל שמדובר בכני זוג שהתנהלות הרכושית שלהם מובילה לאיזון המשאבים שנצברו במהלך הנישואין, וכנאמר לעיל, הרי שגם ההשכחה היא חלק מהצבירה הרכושית ומהמשאבים הכספיים שנצברו במהלך נישואיהם, וכי מה ההבדל אם כספים אלו הושקעו בבנק, במניות, בעסק וכדו' או בשיפוץ הדירה.

זאת אומרת: בית הדין דחה את הבקשה של המערערת כפי שהיא – לזכות בחלק מהדירה בגלל השיפוץ שלטענתה נעשה גם מכספיה שלה – רק בגלל העדר הוכחות שהיא הוציאה כספים 'צבועים' כשלה ורשומים על שמה, כטענתה, בניגוד למשיב שהביא קבלות שנרשמו שמו מהוצאות השיפוץ (בסך כ-150,000 ש"ח). אבל כאמור לא די בזה מאחר שאם מדובר על בני זוג שניהלו שיתוף רכושי כמקובל בכני זוג, הרי כל מה שנצבר במהלך הנישואין הוא משותף, גם אם הצבירה באה מכספים הרשומים על שם אחד מבני הזוג בלבד.

לכן גם כדי להכריע בשאלה אם לזכות את האישה מההשכחה שבעקבות השיפוץ, ובכמה, צריך להכריע תחילה בשאלה אם בני הזוג ניהלו כלכלה משותפת כלשהי המובילה לאיזון המשאבים שנצברו. רק לאחר מכן יש להכריע בשאלת חלוקת ההשקעה וההשכחה של השיפוץ.

אומנם לדעתי גם אם יתברר שהצדדים כבני הזוג ניהלו הפרדה רכושית מוחלטת, ואין לאישה זכות למחצית (או קרוב לה) מההשכחה, מכל מקום לא ברור מעיון בחומר שבתיק ובפסק הדין מושא הערעור מה הוביל את בית הדין לדחות לחלוטין את גרסת המערערת שהשתתפה בפועל בכספים משלה בהוצאות השיפוץ, בפרט שמתוצאות הפוליוגרף אין מסקנה ברורה, וכפי שכתב בית הדין בעצמו ובפרט שהאישה מוחזקת כעת בממון.

מכל מקום, לדעתי אין להקדים את המאוחר ויש לדון תחילה בשאלת איזון המשאבים הכולל.

בעניין זה יש להמתין לתוצאת ההכרעה בשאלת ההפרדה הרכושית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. הכספים מהכספת

המשיב תבע מהמערערת להחזיר לו את הכספים שלקחה מהכספת שלו שבה הונחו, לטענתו, כספים שלו בלבד (בין 150,000 ל-175,000 מלבד התכשיטים שעליהם אין וויכוח). המערערת טענה מנגד שהכספים שהיו בכספת הם משותפים ואינם רק של המשיב.

הצדדים נשלחו לבדיקת פוליגרף בהסכמה ובקבלת קניין על התוצאות. תוצאת הבדיקה הייתה מורכבת: בנוגע לגרסת ולהצהרת המערערת אין אינדיקציות חד-משמעיות אם היא דוברת אמת אם לא, אולם באשר לבדיקת הצהרות המשיב ותשובותיו האינדיקציות מצביעות שהוא דובר אמת. בית הדין קיבל את תביעת המשיב ובהתאם לזה חייב את המערערת להחזיר סך כספי לא מבוטל.

לאחר העיון הכרעת בית הדין לא ברורה לי בתרתי:

ראשית, גם אם הכספים שהיו בכספת הם כספים שהניח שם המשיב לבדו ולא המערערת, סוף סוף אם הצדדים לא ניהלו הפרדת רכושית חד-משמעית, הרי שאין משמעות לשאלה אם את כספים המונחים בכספת הניח המשיב יותר מלשאלה בדבר כספים שהונחו בחשבון בנק הרשום על שמו, שעל אף הרישום יאוזנו בין בני זוג.

שנית, אם תוצאות הבדיקה אינן חד-משמעיות, על סמך מה החליט בית הדין להעדיף את גרסת המשיב ולחייב את המערערת להוציא ממון המוחזק בידה, ללא ראייה ברורה וחד-משמעית.

ובכן, גם ההכרעה בשאלת הבעלות על הכספים שנלקחו על ידי האישה מהכספת, והתביעה להחזרתם, תלויה ועומדת ותושפע גם מהמענה לשאלה כיצד התנהלה המערכת הכלכלית של בני הזוג שבתיק לפני מועד הקרע. לכן, לדעתי, גם בעניין זה, אין סיבה להקדים את המאוחר ויש להמתין בהכרעת חלק זה של הערעור עד לאחר שתתקבל ההכרעה העקרונית בבית הדין האזורי (לאחר קיום דיון כהלכתו) בעניין איזון המשאבים של בני הזוג שנצברו במהלך נישואיהם עד למועד הקרע.

מסקנות

אשר על כן, בהתאם לכל האמור, לדעתי יש לקבוע, כלהלן.

א. דוחים את החלק של הערעור הנוגע לאי-זכאותה של המערערת לכתובה, בנימוק שבית הדין הנוכחי כערכאת ערעור לא מתערב בקביעות עובדתיות.

ב. בכל הנוגע לתביעת המערערת לאיזון משאבים כמקובל – לא נמצא נימוק המניח את הדעת לדחיית התביעה, ויש להחזירה לבית הדין האזורי לקיום דיון בעניין בהתאם לתביעת האישה בסעיף 30 לכתב התביעה.

ג. להכרעה בתביעה שבסעיף ב' הנ"ל יש השלכה בנוגע לשני חלקי הערעור האחרים, הן על תביעת המשיב להשיב את הכסף שהוציאה המערערת מהכספת, הן על תביעת המערערת לפיצוי כספי על חלקה בשיפוץ של הדירה, וככל המבואר לעיל. ויש להמתין להכרעה שתתקבל בשאלה איזון המשאבים הכולל, וככל שיהיה צורך בכך תינתן החלטתנו בערעורים אלו לגופם.

ד. בשלב זה אין לחייב את המערערת לשלם מאומה, והחויב שהוטל על האישה לשלם מאה אלף שקל מבוטל בזאת. לא מן הנמנע שסכום זה קטן מהסכום שהאישה תובעת במסגרת איזון המשאבים ובתביעות הנ"ל, והיא יכול להחזיק בו עד לסיום ההליך.

ה. לאחר שתתקבל הכרעת הדין מההליך האמור בסעיף ב' שלעיל, תינתן החלטה באשר להמשך ההליך והשלמת פסק הדין הנוכחי בערעור בכללותו.

ו. אין צו להוצאות ודמי הערכות שהפקידה המערערת יוחזרו לה במלואם ובהתאם לנהלים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב ציון לודאילו

תגובת הרב מימון נהרי

עיינתי היטב במה שכתב ידידי ועמיתי הרה"ג ציון לודאילו שליט"א אולם איני יכול לקבל חלק ממסקנותיו מהנימוקים כדלהלן:

באשר למסקנתו בעניין חוב הכתובה

סבורני שלאור הניתוח הנתונים העובדתיים שהובאו במבוא למסקנותיי הצגתי שתי עובדות משמעותיות שיש בהן להשליך על מסקנת בית הדין להפסד המערערת מכתובתה, והן:

א. התנהגותו הקלוקלת של המשיב, שאין עליה חולק, שאונן מול המערערת פעמים רבות וכן שהתהלך ערום או בתחתונים בבית היא התנהגות מעיבה ומגעילה אישה נורמלית, ואין על כך חולק. השפעת התנהגותו של המשיב על המערערת היא תיעוב ומיאוס ויש בה להשליך על הגורם למשבר שבמערכת הנישואין לא פחות ממה שטען המשיב, שהיא גנבה ממנו כספים מהכספת. אשר על כן יש צדדים וספיקות מהותיים שאין להתעלם מהם בנוגע לגורם למשבר במערכת הנישואין, ספקות שלא ניתנה עליהם הדעת בפסק הדין מושא הערעור ולעניות דעתי בירורם מהווה נדבך בהבנת הגורם למשבר הנישואין.

ב. מחוות הדעת של יועצת הנישואין עולה שהמערערת הייתה מעוניינת בניסיונות לשלום בית ושיתפה פעולה, והמשיב מאידך גיסא הוא שהפסיק את הליך הייעוץ שאליו הפנה בית הדין קמא את הצדדים. תשובותיו לבית הדין בעניין הפסקת הטיפול הזוגי משום שקיבל עצת רב אינה משכנעת, שכן המערער לא הביא כל ראיה לדבריו וכן משום שגם אם אכן רב הציע לו זאת, אי אפשר לקבל החלטה כה גורלית ללא שהרב שמע גם את טענות הצד השני. קיימא לן "שמע בין אחיכם ושפטם צדק". לא מצאתי התייחסות בית הדין גם לעובדה יסודית זו שלעניות דעתי יש לה משקל בהכרעת מי הגורם לפירוק מערכת הנישואין.

באשר למסקנתו בעניין איזון המשאבים

אומנם כן, בית הדין קמא בפסק הדין מושא הערעור לא עמד על תביעת המערערת בעניין זה כבר בכתב התביעה וכן לא דן בחוק יחסי ממון כראוי. מכל מקום איני מוצא צורך להפנות את העניין לבדיקה מחודשת של בית הדין: מאחר שכפי הנראה היה קיים משטר של פירוד מסוים ומכיוון שבלאו הכי למערערת טענות בדבר חיובה בכתובה, וקשה לעמוד על אמיתת גרסאות הצדדים בעניין הגורם לפירוק מערכת הנישואין, וברור שעם זכאותה לתשלום כתובה ייגרע ממנה חלקה בזכויות הפנסיוניות של המשיב – משכך, הדרך הראויה היא שכל אחד יהיה מוחזק בכספו מכוח טענתו.

לעניות דעתי, שני הצדדים יצאו נפסדים מבזבוז זמן יקר על הליכים שיפוטיים שיהיה קשה לעמוד בהם ושיהיו כרוכים בהוצאות כספיות, כמו תשלום לאקטואר לעריכת חוות דעת והוצאות משפט בהליכים דיוניים, מה גם שלדברי מעלת כבוד תורת עמיתי שליט"א נכוננו לצדדים נכוננו עוד הליכים גם בבית הדין דנן להשלמת פסק הדין.

באשר למסקנתו שיש להותיר את הכספים שהמערערת מחזיקה ברשותה. מסכים אנוכי עם מסקנה זו בהסתייגות שזו תהיה מוחזקות לעד, מכוח הספיקות שהבאנו ומשום שעל פי ההלכה (כפי שהבאנו מקורות הלכתיים) היא נאמנת להחזיק בהם.

אשר על כן אני על משמרתי אעמודה לסיים את ההליכים בהתאם למסקנות שהבאתי.

הרב מימון נהרי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דעת הרב אברהם שינדלר

עיינתי במסקנות עמיתי לעיל.

בעניין חיוב הכתובה אני מצטרף למסקנת עמיתי הרה"ג מימון נהרי שליט"א.

כפי שכתב לעיל יש שתי עובדות משמעותיות המהוות בסיס לקבוע שהבעל היה אשם בפירוד ובפירוק הנישואין ולפחות היה שותף מלא לכך. משכך אין מקום לפוטרו כליל מחיוב תשלום הכתובה. ועל כן הכסף שבו מחזיקה האישה משמש בין היתר כפיצוי וכפשרה גם עבור תשלום כתובתה.

בנושא הזכויות הסוציאליות, אין מקום לפטור את הבעל. אולם יש לי ספק אם מדובר בסכום כסף משמעותי: הצדדים לא היו נשואים שנים רבות, ולא ידוע לנו אם הבעל השתכר באותה תקופה משכורת גבוהה. על כן ספק אם בתקופת נישואין זו האישה הספיקה לצבור זכויות משמעותיות.

מאחר שבית הדין אינו נוהג לחייב את הבעל בתשלום כפול – גם כתובה וגם זכויות סוציאליות – על האישה להעריך תחילה באיזה סכום מדובר. אם תגיע למסקנה שהזכויות שוות יותר ממאה אלף ש"ח פתוחה הדרך לפניה לפנות לבית הדין האזורי כדי שימנה אקטואר לבדוק מה הן זכויותיה שנצברו לה במהלך הנישואין עם בעלה.

הרב אברהם שינדלר

פסק דין

לאור כל האמור לעיל בית הדין פוסק כדעה הממוצעת:

א. הערעור מתקבל חלקית.

ב. המערערת פטורה מתשלום כל שהוא למשיב. הכסף (שלקחה מכספת) שמצוי ברשותה ישמש כפיצוי לכתובתה וכפיצוי על הוצאתיה בשיפוץ הבית.

ג. כל צד ישיב למשנהו בתוך שבועה ימים את התכשיטים שלקח.

ד. אם המערערת סבורה שהזכויות הסוציאליות שנצברו במהלך נישואיה למשיב עולות בשוויין על מאה אלף ש"ח פתוחה הדרך לפניה לפנות לבית הדין האזורי בבקשה למינוי אקטואר. ככל שהאקטואר יקבע שנצברו לה זכויות מעל מאה אלף ש"ח תהיה רשאית לקבל את החלק שמעל מאה אלף ש"ח ביום היגמל הזכויות.

ה. אין צו להוצאות משפט ועל המזכירות להשיב את כספי הערבות למערערת בהתאם לנהלים.

ו. בית הדין מורה על סגירת התיקים.

ז. פסק הדין מותר בפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים כמקובל.

ניתן ביום י"ט בשבט התשפ"א (1.2.2021).

הרב ציון לודאילוז

הרב מימון נהרי

הרב אברהם שינדלר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה